

RAASEPORIN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN TARKISTUS, VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN
PERUSTEET 2018 , EHDOTUS

RAASEPORIN KAUPUNGIN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

1. PAIKALLISEN SUUNNITELMAN MERKITYS JA SEN LAATIMINEN

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen tarkoituksena on luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan Opetushallituksen 2016 antaman ja 2018 tarkistaman, varhaiskasvatuslakiin perustuvan valtakunnallisen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet- asiakirjan pohjalta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa erityisesti varhaiskasvatuslaki, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista.

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää, sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Paikallinen suunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmässä. Se kuvailee ja ohjaa niin kansallisten tavoitteiden kuin paikallisesti tärkeiden tavoitteiden ja tehtävien toteutumista. Suunnitelma antaa yhteisen perustan ja suuntaviivat varhaiskasvatuksessa tehtävälle jokapäiväiselle työlle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka ohjaa järjestäjän toimintaa ja varhaiskasvatustyötä. Varhaiskasvatussuunnitelma yhdistää muun paikallisen toiminnan lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa on huomioitu lapsen oppimispolun jatkuvuus varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukio-opetuksessa. Jatkuvuutta edistävät erityisesti kuvaukset arvopohjasta, oppimisenäkemyksestä, pedagogisesta ympäristöstä ja työmenetelmistä, sekä toimintakulttuurin kehittämisestä.

Paikallisen suunnitelman 2017 laatimiseen osallistuivat lapset, huoltajat ja varhaiskasvatuksen henkilökunta. Toimijoiden arvot saatiin esiin eri tavoin. Työtä johti ohjausryhmä, joka sai tukea kommentoivilta työryhmiltä. Työryhmät koostuivat kaupungin varhaiskasvatuksen eri ammattiryhmien ja yksiköiden edustajista.

Paikallinen suunnitelma on tarkistettu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2018 pohjalta. Ohjausryhmän työstämä ehdotus paikallisen suunnitelman uudistamisesta on ollut kommentoitavana varhaiskasvatuksen henkilöstöllä, vanhemmilla ja muilla yhteistyötahoilla.

Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmista.

1.1. Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma

Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, jossa huomioidaan Raaseporin ominaispiirteet. Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma täsmentää, ohjaa ja tukee varhaiskasvatustoiminnan toteutusta kaupungin päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa sekä yksityisessä että avoimessa varhaiskasvatuksessa. Suunnitelma määrittelee varhaiskasvatuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt, yhteistyön, miten varhaiskasvatus järjestetään ja toteutetaan sekä millä tavalla varhaiskasvatusta arvioidaan ja kehitetään.

1.1.1. Ryhmäkohtaiset suunnitelmat

Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta laaditaan toimintavuoden alussa jokaiselle ryhmälle ryhmäkohtainen suunnitelma. laadittu lomake toimii lapsiryhmissä vuosittaisena työvälineenä ryhmäkohtaisten suunnitelmien laatimisessa. Ryhmäkohtaisen suunnitelman tavoitteena on toimia jatkuvan suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen dokumenttina ryhmässä.

Ryhmäkohtaisten suunnitelmien pohja on yhteinen kaikissa Raaseporin kunnallisissa päiväkodeissa. Ryhmäkohtaisissa suunnitelmissa huomioidaan jokaisen lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Ryhmän koko henkilökunta osallistuu suunnitelman tekemiseen, mutta vastuu sen laatimisesta on varhaiskasvatuksen opettajalla. Päiväkodinjohtaja hyväksyy toimintavuoden alussa ryhmäkohtaiset suunnitelmat ja vastaa siitä, että suunnitelmia arvioidaan. Suunnitelmia tulee arvioida ja päivittää jatkuvasti toimintavuoden aikana, kuitenkin vähintään kolme kertaa vuodessa, lokakuussa, maaliskuussa ja toimintavuoden lopussa kesäkuussa. Suunnitelma päivitetään aina tarvittaessa ja henkilöstövaihdoksien yhteydessä. Kesäkuussa tehdään koko toimintavuoden arviointi, joka toimii perustana seuraavan toimintavuoden suunnitelmalle. Päiväkodinjohtaja vastaa siitä, että ryhmien suunnitelmia arvioidaan. Ryhmäkohtaisen suunnitelman keskeisistä osista tehdään yhteenveto, joka annetaan lapsiryhmän vanhemmille.

Perhepäivähoidolle laaditaan oma lomake ryhmäkohtaisten suunnitelmien pohjaksi. Myös perhepäivähoidon ryhmäkohtaisissa suunnitelmissa huomioidaan lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Suunnitelma laaditaan toimintakauden alussa ja arvioidaan toimintavuoden aikana ja kevätkauden lopussa. Päivähoidon suunnittelijat johtavat perhepäivähoidon ryhmäkohtaisten suunnitelmien työstämistä ja arviointia.

1.1.2. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle ja sen tulee perustua lapsen tarpeisiin ja lapsen etuun. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen aloitettua päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Henkilöstö laatii suunnitelman yhteistyössä huoltajan kanssa. Lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida suunnitelmassa. Henkilöstön vastuulla on etsiä sopivat keinot lapsen näkökulmien selvittämiseksi. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja oppimisympäristöjen kehittämisessä. Raaseporissa laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma kahden kuukauden sisällä siitä, kun lapsi on aloittanut varhaiskasvatustoiminnassa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on dokumentti, johon kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa kuvataan lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. On tärkeää, että lapsen huoltajan ja henkilöstön havainnot ja näkemykset lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisesta yhdistyvät lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan myös lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen mahdollinen kehityksen ja oppimisen tuki ja sen toteuttaminen. Raaseporissa on varhaiskasvatuksessa käytössä kolmiportaisen tuen malli, jonka tavoitteena on havaita ja tarjota tasapuolisesti tukea sitä tarvitseville lapsille. Jos lapsella on jokin pitkäaikainen sairaus, joka vaatii lääkehoitoa päiväkotitai perhepäivähoitopäivän aikana, lapselle laaditaan lääkehoitosuunnitelma osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Vieraskielinen lapsi saa tarvitessaan tukea suomen / ruotsin kielen oppimiseen. Lapsen henkilökohtaiseen suunnitelmaan kirjataan tavoitteet ja toimintatavat kielen oppimista tukevalle, pedagogiselle toiminnalle. Tukea suunniteltaessa ja arvioitaessa voi henkilöstö konsultoida Raaseporin varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettajaa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessiin sisältyy eri vaiheita. Prosessiin osallistuvat lapsen opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta vastaavat henkilöt yhdessä huoltajan ja lapsen kanssa. Päiväkodeissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö. Suunnitelman laatimiseen osallistuvat tarpeen mukaan myös lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat tai muut tarvittavat tahot. Pedagogista dokumentointia käytetään hyödyksi suunnitelmaa laadittaessa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja toteutumisen arvioinnista päiväkodeissa vastaa henkilö, jolla on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Varhaiskasvatuksen opettaja käy suunnitelman laatimista ja arviointia koskevat keskustelut huoltajien kanssa.

Perhepäivähoidossa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintyötä johtavat päivähoidonsuunnittelijat. Tarpeen vaatiessa konsultoidaan päiväkodin johtajaa. Jokaisen toimintavuoden alussa päätetään, ketkä toimivat konsultoivina johtajina.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Suunnitelma on kuitenkin tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy. Aloite suunnitelman tarkistamiseksi voi tulla henkilöstöltä, muulta viranomaiselta, jonka kanssa on tehty lapsen asioissa yhteistyötä, tai lapsen huoltajalta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidessa huomio kohdistuu erityisesti toiminnan järjestelyihin ja pedagogiikan toteutumiseen.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on salassa pidettävä. Varhaiskasvatustilain mukaan lapsen varhaiskasvatuksesta vastaavilla henkilöillä ja tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden tai niiden toteuttamisen arviointiin osallistuvilla henkilöillä on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä varhaiskasvatuksen järjestäjälle ja tuottajalle sellaiset tiedot, jotka ovat varhaiskasvatuksen järjestämisen, tuottamisen ja tuen arvioinnin kannalta välttämättömiä. Tiedonsiirron tavoitteena on turvata lapsen edun mukaisen varhaiskasvatuksen toteutuminen. Tietojen saamista ja luovuttamista koskeva säännös koskee myös tilanteita, joissa lapsi siirtyy kunnan tai yksityisen palveluntuottajan järjestämästä varhaiskasvatuksesta toisen kunnan tai palveluntuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen tai joissa varhaiskasvatuksesta siirrytään esiopetukseen tai perusopetukseen.

2. VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monia tehtäviä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

Varhaiskasvatusta voidaan varhaiskasvatustilain mukaan toteuttaa päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena. Laissa säädetty lapsen oikeus varhaiskasvatukseen koskee päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annettavaa varhaiskasvatusta. Huoltaja päättää lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Esiopetuksessa olevalla lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen lain oikeuttamalla tavalla.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatuslaissa. Tavoitteet ohjaavat perusteiden sekä paikallisen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, toteuttamista ja arviointia.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

- 1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia;
- 2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;
- 3) toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;
- 4) varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö;
- 5) turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;
- 6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää **yhdenvertaisuutta** ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
- 7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmetyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
- 8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;
- 9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;
- 10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Varhaiskasvatuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös veloitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, Euroopan ihmisoikeussopimus, YK:n lapsen oikeuksien sopimus, YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista, sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet.

Kaikkien lasten tulee voida osallistua yhdessä varhaiskasvatukseen esimerkiksi tuen tarpeista, vammaisuudesta tai kulttuurisesta taustasta riippumatta.

2.1. Arvopohja

Lapsen paras on aina etusijalla, lapsella on oikeus voida hyvin, saada huolenpitoa ja suojaa. Hänen mielipiteensä tulee huomioida ja häntä tulee kohdella tasa-arvoisesti ja yhtäläisesti, eikä häntä saa syrjiä.

Varhaiskasvatus perustuu käsitykseen **lapsuuden itseisarvosta**. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Henkilöstö tukee lasten **kasvua ihmisyyteen**, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseensä, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein. Henkilöstö ohjaa lapsia toimimaan arvoperustan mukaisesti sekä keskustelemaan arvoista ja ihanteista. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään. **Laki velvoittaa suojelemaan lasta kiusaamiselta, väkivallalta ja ahdistelulta.**

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita.

Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten **yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta**. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.

Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen **monimuotoisiin perheisiin** ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkömyksiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle. Lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tuetaan siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia **terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin**. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää tunteita ja esteettistä ajatteluaan. Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan ja noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle niin, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyyden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

2.1.1. Lasten ja huoltajien tärkeiksi kokemia arvoja varhaiskasvatustoiminnalle

Raaseporilaisten lasten ja huoltajien arvoja on selvitelty eri tavoin syksyn 2016 aikana. Nuorempien lasten (0-3v) arvojen selville saamiseksi henkilökunta on havainnoinut lapsia viikon ajan päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Vanhempien lasten (3-6v) arvojen selville saamiseksi on pelattu pienryhmissä peliä (sovellus Folkhälsanin Dagens Fred pelistä, lupa muutoksiin saatu Folkhälsanilta). Huoltajat ovat kertoneet arvoistaan heille suunnatussa lomakkeessa. Raaseporin kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstö on työstänyt varhaiskasvatuksen arvopohjaa yksiköissään (päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa) toimintavuoden 2016-2017 aikana.

Alla olevassa kuvassa näkyvät 0-3 vuotiaiden lasten arvot tulkintoina henkilökunnan havaintojen pohjalta

Alla olevassa kuvassa näkyvät 3-6 vuotiaiden lasten tärkeiksi kokemat arvot toiminnalle varhaiskasvatuksessa

Alla huoltajien tärkeiksi kokemia arvoja varhaiskasvatustoiminnalle

1. Hyvä ja turvallinen lapsuus
2. Oikeus ilmaista itseään, ajatuksiaan ja mielipiteitään
3. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas sellaisenaan
4. Oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioonotetuksi niin yksilönä, kuin yhteisönsä jäsenenä
5. Terveellisiä elämäntapoja suosiva tapa elää
6. Oikeus leikkiin
7. Avoin ja kunnioittava asennoituminen erilaisiin kieliin, kulttuureihin, näkemyksiin ja uskontoihin
8. Oikeus tunteiden ja ristiriitojen käsittelemiseen
9. Tasa-arvo
10. Oikeus kokeilla ja oppia uusia asioita
11. Oikeus huolenpitoon
12. Tunne-elämän taidot
13. Oikeus hyvään opetukseen
14. Avoin ja kunnioittava suhtautuminen perheisiin
15. Elämän kunnioittaminen
16. Oikeus sosiaaliseen yhteisöllisyyteen
17. Tasa-arvoinen kohtelu
18. Kestävän elämäntavan kunnioittaminen
19. Oikeus kannustavaan palautteeseen
20. Oikeudenmukaisuuden ja rauhan tavoittelu

2.2. Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillessa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuritaustaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus

yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Lasten tulee saada oppimiseensa henkilöstön ohjausta ja tukea. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana.

Leikki on varhaiskasvatustilanteiden lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. Varhaiskasvatuksessa tulee ymmärtää leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa.

Varhaiskasvatustoiminnan lähtökohtana Raaseporissa on lapsen kunnioitus ja osallisuus. Jokaisella lapsella on päivittäin oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi. Kohtaamalla jokainen lapsi arvostavasti ja sensitiivisesti luodaan henkilöstölle edellytykset oppia tuntemaan kukin lapsi yksilönä, seuraamaan lapsen kehitystä ja huomioimaan hänen aloitteitaan. Näin henkilöstö voi luoda suotuisat olosuhteet lasten oppimiselle ja mahdollisuuksille vuorovaikutukseen aikuisten ja muiden lasten kanssa. Työtapana Raaseporissa käytetään mm. omahoitajuutta ja työskentelyä tarkoituksenmukaisissa pienryhmissä.

Pienten lasten ryhmissä työskentelemme omahoitajamallin mukaisesti, mikä tarkoittaa, että jokainen ryhmän aikuinen kantaa ensisijaisen vastuun neljästä lapsesta. Lapsen omahoitaja huolehtii lapsen tutustumisesta päiväkotiin ja ryhmään, sekä luo lapselle mahdollisuuden solmia turvallisen vuorovaikutussuhteen päiväkodin yhteen aikuiseen. Kun lapsi on luonut luottavaisen suhteen omahoitajaan, omahoitaja tukee lasta vuorovaikutussuhteiden luomisessa myös muihin päiväkodin aikuisiin ja lapsiin.

Pienryhmätyöskentely on tärkeä työmenetelmä, jota käytetään kaikessa varhaiskasvatustoiminnassa Raaseporissa. Pienryhmätyöskentelyssä lapsiryhmä jaetaan päivän aikana pienempiin ryhmiin, 3-5 vuotiailla useimmiten enintään 7-8 lapsen ja 1-3 vuotiailla enintään 4 lapseen ryhmiin. Pienryhmät muodostetaan joustavasti lasten tarpeet ja kiinnostuksen kohteet huomioiden ja ne voivat vaihdella riippuen toiminnasta. Perustelut ryhmäjakoisiin ja jaon toteutumista kirjataan ja arvioidaan jatkuvasti ryhmäkohtaisessa suunnitelmassa.

2.3 Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. (Katso myös Raaseporin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmaa 2016)

Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet kirjataan ryhmäkohtaisiin suunnitelmiin, joita arvioidaan toimintavuoden aikana ja lopussa.

Osaamisalue	Varhaiskasvatus	Esikoulu	Luokat 1-2
Ajattelu ja oppiminen	Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla ideoitaan ja tutkia maailmaa. Saa kokea iloa oppimisessa, mielikuvituksen käytössä ja luovuudessa. Saa kysyä ja kyseenalaistaa. Tulee tietoiseksi omasta oppimisestaan ja omista vahvuksistaan. Saa vahvistusta omiin kykyihinsä. Saa kannustusta sinnikkyteen. Harjoittelee sietämään epäonnistumisia.	Kehittää kykyään omaksua uutta tietoa ja ohjata omaa oppimistaan, uskaltaa kokeilla itselleen vaativia asioita, uskaltaa kysyä ja kyseenalaistaa. Kehittää muistia ja mielikuvitusta. Vahvistaa uskoa ja iloa omasta osaamisesta. Ajattelu ja oppimisen valmiudet kehittyvät vuorovaikutuksessa toisten kanssa.	Opii tekemään tiedostaa oppimisperusteet, rohkaistamaan kysymällä ohjausta ilmaiser mielipiteensä.
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Harjoittaa taitoa kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kykyä reflektoida omia arvoja ja asenteita. Lapsi harjoittaa vuorovaikutustaitojaan, itseilmaisuaan ja muiden ymmärtämistä. Lapsen positiivista suhtautumista edistetään tutustumalla kielten moninaisuuteen, kulttuureihin ja katsomuksiin. Harjoittelee ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti ja tekemään yhteistyötä. Ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.	Harjoittaa kuuntelutaitoaan, erilaisten näkökulmien tunnistamista ja ymmärtämistä. Harjoittaa yhteistyökykyään ja kommunikaatiota, ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin käytöstapoihin. Saa tutustua lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen.	Omaksuu tietoa kulttuurisesta ja katsomuksellisesta ihmisoikeuksista kulttuurien katsomuskehittyy arvostar ihmisryhmiä ja mahdollisuuksia mielipiteitä ja kysymyksiä, osi toimii eettisesti.
Itsensä huolehtiminen ja arjen taidot	Kannustetaan pitämään huolta itsestään ja tuetaan itsenäisyyden lisäämisessä, huolehtimaan terveydestään ja turvallisuudestaan, ohjataan kestäväan elämäntapaan. Autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lapsen kanssa harjoitellaan omista tavaroista huolehtimista.	Opii vastuunottoa itsestä ja toisista, tavaroistaan ja yhteisestä ympäristöstä tekemällä kestäväan elämäntavan mukaisia valintoja, sekä suhtautuu myönteisesti tulevaisuuteen	Saa ohjausta ravin liikunnan merkity terveydelle, oma tekojen sekä niiden ymmärtäminen, kehittämisen, tunnistaminen koulun piha-alue välttää vaaratilar arvostamaan ja koulun järjestysviivytyssäntöj tekojen seurauks
Monilukutaito	Tuetaan tulkitsemaan ja tuottamaan erilaisia viestejä (kirjallisia, kielellisiä, audiovisuaalisia, digitaalisia). Annetaan mahdollisuus rikkaaseen tekstiympäristöön sekä lasten tuottamaan kulttuuriin ja lapsille soveltuviin kulttuuripalveluihin. Ohjataan käyttämään digitaalisia työkaluja vastuullisesti ja havainnoimaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arjessa.	Lasta kannustetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä tai ilmaisumuotoja (kirjallisia, suullisia, audiovisuaalisia ja digitaalisia) alkavan lukutaidon, numeerisen lukutaidon, kovalukutaidon ja mediaosaamisen puitteissa	Lyhyehköjen teksten ja kirjoittaminen, yhdistäminen kokonaisuudeksi yksinkertaisten tulkitseminen, läheisten yksinkertaisten tunnistaminen.

Tieto- ja viestintä- teknologinen osaaminen	(katso yllä oleva laatikko)	Tutustuu erilaisiin TVT- välineisiin, palveluihin, sekä peleihin, jotka tukevat lapsen kommunikaatio-, oppimis- ja lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksia	Lyhyiden tekstien lukeminen ja kirjoittaminen, tekstin ja kuvien tiedon yhdistäminen, yksinkertaisten kuvien tulkitseminen, tavallisten symbolien tunnistaminen lähiympäristössä.
Osallistuminen ja vaikuttaminen	Tuetaan osallistumaan, vaikuttamaan ja tekemään omia aloitteita. Lapsen tulee saada olla osallinen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Kehittää ymmärrystään yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä.	Saa olla osallinen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Oppii arvostamaan yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Demokraattisen ja kestäväen tulevaisuuden perusta luodaan.	Demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen tutustuminen oppilaskuntatoiminnan kautta, käytännön toiminnan myötä syntyvä luonnon ja kaiken elollisen arvostaminen, arjen yksinkertaisten toimien oppiminen kestäväen elämäntavan hengessä.

2.4. Toimintamuodot ja yhteistyö Raaseporissa

Raaseporissa kaikilla lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen. Lapsen päivähoitopaikka myönnetään ensisijaisesti huoltajien toiveiden mukaisesti.

Raaseporissa tarjotaan varhaiskasvatusta päiväkodeissa sekä perhepäivähoidossa suomen- ja ruotsinkielellä. Perhepäivähoitoa järjestetään perhepäivähoitajan kotona tai ryhmäperhepäiväkodissa. Näiden lisäksi järjestetään kielikylypöpetusta ruotsiksi ja suomeksi joissakin kaupungin päiväkodeista. Raaseporissa subjektiivinen hoito-oikeus on rajattu 25h /viikko, kun toinen huoltajista on kotona.

Raaseporin varhaiskasvatuksessa työskentelee viisi varhaiskasvatuksen erityisopettajaa ja yksi varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettaja.

Raaseporissa päiväkodit ovat avoinna klo 6:30 ja klo 17:15 välillä, aukioloaikoja voidaan jossakin määrin säädellä paikallisen tarpeen mukaan. Labyrintin ja Mäntykodon päiväkodeissa on pidennetty aukioloaika etukäteen ilmoitettujen tarpeiden mukaan välillä klo 5:15-22:15. Tämän lisäksi tarjotaan vuorohoitoa myös öisin ja viikonloppuisin Rasebon päiväkodissa.

Subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ei koske pidennettyjä aukioloaikoja eikä vuorohoitoa, jota myönnetään huoltajien työ- tai opiskeluaikojen pohjalta arkisin klo 6:30 – 17:15 tapahtuvan hoidon lisänä. Vuorohoitoa ja pidennettyjä aukioloaikoja ohjaa varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet koskevat myös näitä toimintamuotoja. Tämä vaatii joustavaa, lapsen yksilöllistä hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tukevaa toiminnan suunnittelua sekä perheen tarpeiden samanaikaista huomioimista. Vuorohoito ja pidennetyt hoitoajat vaativat henkilöstöltä erityistä osaamista ja joustavuutta, samoin kuin hyvää yhteistyötä kaikkien lapsen varhaiskasvatukseen osallistuvien kesken. Vuorohoidossa painotetaan erityisesti vanhempien ja henkilöstön välistä yhteistyötä.

Eri toimintamuodoissa noudatetaan valtakunnallista ja paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa, jossa kasvatusta, opetus ja hoiva muodostavat eheän kokonaisuuden. Lähtökohtana on kokonaisnäkemys lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseksi. Näitä kolmea ulottuvuutta painotetaan eri tavoin riippuen lapsen iästä sekä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoista.

Päiväkodeissa tarjottava varhaiskasvatusta on varhaiskasvatuksen yleisin muoto. Toiminta päiväkodeissa tapahtuu ryhmissä, jotka Raaseporin useimmissa päiväkodeissa on jaettu lasten iän tai tuen tarpeen mukaan. 0-3-vuotiaiden ryhmissä on enintään 12 lasta, 3-6-vuotiaiden ryhmissä enintään 24 lasta. Päiväkodeissa työskentelevästä hoito- ja kasvatushenkilöstöstä 1.1.2030 alkaen vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.

vähintään kolmannes tulee olla päteviä lastentarhanopettajia, muun henkilöstön pätevyys määritellään laki Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista § 8. Raaseporissa on pitkän tähtäimen päätös lastentarhanopettajien lukumäärän lisäämisestä kahteen lastentarhanopettajaan lapsiryhmää kohti.

Varhaiskasvatuksen opettajalla on pedagoginen kokonaisvastuu toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista tämän suunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Lastentarhanopettaja suunnittelee, toteuttaa ja arvioi toimintaa yhdessä muun moniammatillisen henkilökunnan kanssa. Moniammatillinen henkilökunta on laadukkaan varhaiskasvatuksen resurssi, jonka osaamista, vastuualueita, tehtäviä ja ammattirooleja tulee hyödyntää tarkoituksenmukaisella tavalla.

Perhepäivähoito on varhaiskasvatusta pienessä ryhmässä. Kodissa tapahtuvaan perhepäivähoitoon osallistuu lähinnä 0-4-vuotiaita lapsia ja toiminnan painotus on hoidossa, kasvatusta ja opetuksen sisältyessä myös päivittäiseen toimintaan. Ryhmäperhepäiväkodin lapsiryhmässä on kahdeksan lasta kahden perhepäivähoitajan kanssa, vaihtoehtoisesti 12 lasta kolmen perhepäivähoitajan kanssa. Perhepäivähoitajat vastaavat ryhmiensä toiminnasta. Päivähoidonsuunnittelijat tukevat tarvittaessa perhepäivähoitajia näiden suunnitellessa ja toteuttaessa tavoitteellista toimintaa.

2.4.1 Päiväkotien ja perhepäivähoidon välinen yhteistyö

Päiväkodin ja perhepäivähoidon välistä yhteistyötä suunnittelevat päiväkodin johtaja ja perhepäivähoitaja. Yhteistyömuodot voivat olla erilaisia, yksittäisiä tai säännöllisiä Raaseporin eri alueilla riippuen perhepäivähoitopaikan ja päiväkodin välisestä etäisyydestä. Yhteistyö voi käsittää esim. sen, että perhepäivähoitaja lapsineen tulee leikkimään päiväkodin pihalle tai

sisätiloihin. Perhepäivähoitaja lapsineen voi osallistua myös päiväkodin suunniteltuun toimintaan kuten esim. lauluhetkiin, liikuntaan, luovaan tai muuhun toimintaan sekä päiväkodin juhliin. Toimintavuoden alussa päätetään, minkä päiväkodin kanssa perhepäivähoitaja tekee yhteistyötä ja mitkä tulevan vuoden yhteistyömuodot ovat. Päiväkodin johtaja ja **päivähoidon suunnittelija** ovat aloitteen tekijöitä yhteistyössä.

2.4.2. Menettelytavat siirtymävaiheissa

Kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa, vaihtaa päiväkodista toiseen tai perhepäivähoidosta päiväkotiin tai toisinpäin, järjestetään lapselle yhdessä vanhempien kanssa tutustumisjakso ryhmään. Tutustumisjakson alussa henkilöstö tekee vanhempien kanssa suunnitelman/ aikataulun siitä, kuinka tutustuminen järjestetään niin, että se vastaa lapsen tarpeita ja tekee alusta turvallisen lapselle. Tutustumisjakson pituus vaihtelee mutta kestää yleensä pisimmillään kaksi viikkoa.

Kun lapsi vaihtaa päiväkodin sisällä ryhmää, järjestetään lapselle mahdollisuus tutustua uuteen ryhmään ennen sitä. Ennen ryhmän vaihtoa tulee henkilöstön keskustella lapsen kanssa tulevasta muutoksesta ja antaa hänelle mahdollisuus kertoa toiveistaan, mielipiteistään ja mahdollisistaan huolistaan.

Kun lapsi vaihtaa ryhmää päiväkodin sisällä, tai yhdestä kaupungin päiväkodista toiseen, tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, tai perhepäivähoidosta päiväkotiin tai toisinpäin, seuraa lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen mukana uuteen ryhmään. **edellyttäen, että huoltajat ovat antaneet tähän suostumuksensa. Päiväkodin johtaja vastaa siitä, että uusi ryhmä saa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman.**

Ryhmää vaihdettaessa huoltajille tarjotaan mahdollisuutta siirtopalaveriin ja/tai uuteen aloituskeskusteluun. Tarpeen vaatiessa voidaan siirtopalaveri käydä myös henkilökunnan välillä, kuitenkin niin, että huoltajia on informoitu käsiteltävistä asioista tai tarjottu huoltajille mahdollisuus osallistua keskusteluun.

Välitettävän tiedon tulee ~~aina lisätä~~ **olla ainoastaan sellaista, joka lisää** henkilökunnan mahdollisuuksia toimia lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi uudessa lapsiryhmässä.

2.4.3. Moniammatillinen yhteistyö.

~~Moniammatillisen yhteistyön tarkoitus on varmistaa, että varhaiskasvatustoiminta vastaa lasten tarpeita. Raaseporin varhaiskasvatus tekee yhteistyötä mm. neuvolan, perhekeskuksen ja lastensuojelun kanssa. Yhteistyön merkitys kasvaa, jos joku näistä tahoista tuntee huolta lapsen kehityksestä.~~

Moniammatillisen yhteistyön tulee lähteä lapsen parhaasta. Neuvolan, lastensuojelun, kasvatus- ja perheneuvolan ja muiden sosiaalipalveluiden kanssa tulee sopia yhteistyötavoista ja –periaatteista tilanteissa, joissa lapsen asioista käsitellään tai tilanteissa, jotka vaativat viranomaisten puuttumista. Moniammatillista yhteistyötä järjestetään ensi sijassa huoltajien myöntymyksellä. Yhteistyössä tulee noudattaa salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevia määräyksiä, katso kappale 1.1.2.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden tulee varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä osallistua lapsen tuen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin jos hoidontarpeen arviointi sitä vaatii.

2.4.4. Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Päiväkodit tekevät yhteistyötä kunnan muiden tahojen, kuten kirjaston, kulttuuritoimiston, museon ja pelastuslaitoksen kanssa. Yhteistyössä voidaan lapsille järjestää erilaisia tapahtumia.

Päiväkodit voivat tehdä lähialueella toimivien yhdistysten kanssa yhteistyötä.

Päiväkodit tekevät yhteistyötä evankelisluterilaisen seurakunnan kanssa. Seurakunnan lapsityöntekijät vierailevat päiväkodeissa säännönmukaisesti muutaman kerran lukukaudessa. Sen lisäksi järjestetään käyntejä joulu- ja pääsiäiskirkkoon. Uskontokasvatuksen tavoitteena on tarjota uskontokasvatusta niille perheille, jotka sitä toivovat, kun taas katsomuskasvatusta antaa varhaiskasvatuksen henkilöstö ja se koskee kaikkia lapsia. Niille lapsille, jotka eivät osallistu uskontokasvatukseen, tulee tarjota tasavertaista, pedagogisesti suunniteltua toimintaa.

Uskontokasvatukseen osallistumiseen tarvitaan huoltajien kirjallinen lupa, joka kirjataan päiväkodeissa tätä tarkoitusta varten olevaan lomakkeeseen.

~~Päiväkodit tekevät yhteistyötä seurakuntien ja yhdistysten kanssa, jotka toimivat päiväkotien lähiympäristössä.~~

Jos päiväkodilla on vanhempainyhdistys, voi se toimia erinomaisena linkkinä varhaiskasvatuksen ja kotien välillä. Edistääkseen lasten hyvinvointia, vanhempien ja henkilöstön sekä vanhempien keskinäistä yhteistyötä voi vanhempainyhdistys tehdä aloitteita, osallistua toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

3. TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Toimintakulttuurin kehittäminen kuuluu jokaiselle varhaiskasvatuksen työntekijälle ja edellyttää kaikkien työyhteisön jäsenten sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

Varhaiskasvatuslain 4§ velvoittaa, että varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

Toimintakulttuuria muovaavat tiedostetut, tiedostamattomat ja joskus myös tahattomat tekijät. Yhteisön kaikki jäsenet vaikuttavat toimintakulttuuriin, ja se puolestaan vaikuttaa kaikkiin jäseniin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys vai ei.

Henkilöstön tapa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapsille, jotka omaksuvat varhaiskasvatusyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja.

Kaikkien työtapojen tulee tukea lasten kehitystä ja oppimista ja niiden käyttö on perusteltava pedagogisesti. Varhaiskasvatustyön tavoitteita tukeva toimintakulttuuri luo suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle.

Arvopohjan ja oppimiskäsityksen toteutumisen edellytyksenä on koko henkilöstön sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ja tietoisuus toimintakulttuurin vaikutuksesta. Henkilöstön tulee luoda avoin ja toisia arvostava dialogi toimintakulttuurista sekä halu kehittää sitä ja kehittyä sen mukana. Toimintakulttuuri vaikuttaa ratkaisevasti varhaiskasvatuksen laatuun.

Toimintakulttuuriin vaikuttaa keskeisesti johtaminen. Varhaiskasvatuksen johtamisen lähtökohtana on jokaisen lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista, joka on varhaiskasvatuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä. Hyvällä johtajuudella luodaan luottamuksellinen ja avoin vuorovaikutus, jossa kaikki ovat osallisia ja arvostavat toisiaan.

Pedagogisella johtajuudella luodaan edellytykset henkilöstön hyvälle työolosuhteille, ammatillisen osaamisen ja koulutuksen hyödyntämiselle ja kehittämiseksi. Päiväkotien pedagogisesta johtamisesta vastaa päiväkodinjohtaja ja perhepäivähoidon, sekä ryhmäperhepäivähoidon pedagogisesta johtamisesta päivähoitonsuunnittelija.

3.1. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään seuraavien periaatteiden mukaisesti:

1. Oppiva yhteisö
2. Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö
3. Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
5. Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

1. Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä:

*Kunnioittava ja huomaavainen käytös

*Lapset ja henkilöstö oppivat toisiltaan ja yhdessä

*Eriaisille mielipiteille ja tunteille annetaan tilaa

*Lapsia ja henkilöstöä kannustetaan jakamaan ajatuksiaan, tutkimaan ja kokeilemaan uudenlaisia toimintatapoja

*Erehtyminen on sallittua

*Omia vahvuuksia hyödynnetään

*Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä

*Toimintaa dokumentoidaan ja arvioidaan jatkuvasti

Tavoitteet ja arvioitavat asiat

- Henkilöstö järjestää lapsille mahdollisuuksia jakaa ajatuksiaan, tutkia ja kokeilla uudenlaisia toimintatapoja yhdessä henkilökunnan ja muiden lasten kanssa
- Toimintaa dokumentoidaan ja arvioidaan jatkuvasti

2. Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö:

- * Leikki saa näkyä ja kuulua
- *Tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle
- *Kannustetaan kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen
- *Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa

Tavoitteet ja arvioitavat asiat

- Henkilöstö kehittää yhdessä lasten ja huoltajien kanssa leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä sekä tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä
- Henkilöstö auttaa lapsia leikkimään, sekä mahdollistaa leikin jatkumisen osallistamalla itse leikkiin, luomalla edellytykset sille ja havainnoimalla leikkiä

3. Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo:

- * Osallisuus alkaa lapsen ja lapsuuden kunnioittamisesta ja lasten sensitiivisestä kohtaamisesta
- * Kaiken toiminnan tulee edistää osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa
- * Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan
- *Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy
- *Kaikki saavat myönteisen kokemuksen kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta
- ~~*Lapset ja huoltajat osallistuvat toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin~~
- *Yhteisön jäsenet ovat tärkeitä, he tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina, mutta yhdenvertaisuus ei tarkoita samanlaisuutta
- *Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä
- *Kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen ja sukupuoleen liittyvistä asenteista keskustellaan
- * Tiedostetaan, että asenteet näkyvät ilmeissä, teoissa, menettelytavoissa, puheessa, kielenkäytössä ja lapsille välittyvissä toimintatavoissa
- ~~*Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoistavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti~~
- * Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lasten itsetuntemusta ja itsetunnon kehitystä

Tavoitteet ja arvioitavat asiat

- * Lapsille ja huoltajille järjestetään säännöllisesti tilaisuuksia keskustella ryhmän toiminnasta suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista
- * Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoistavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti
- * Henkilökunta toimii niin että lasten itsetuntemus ja itsetunto kehittyvät myönteisesti

4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

- *Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana
- *Oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus
- * Suomalaista kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä arvostetaan
- ~~*Oman ryhmän ja ympäristön kulttuurinen, kielellinen ja katsomuksellinen moninaisuus huomioidaan ja sitä arvostetaan~~
- *Henkilökunnalta edellytetään tiedon hakua muista kulttuureista ja katsomuksista ja taitoa nähdä asioita monesta näkökulmasta sekä taitoa asettua toisen asemaan
- *Henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa
- ~~*Henkilöstö tiedostaa olevansa kielellisenä mallina ja kiinnittää huomiota kielenkäyttöön~~
- *Lapsia kannustetaan käyttämään kieltä monipuolisesti ja vaihtelevissa tilanteissa

Tavoitteet ja arvioitavat asiat

*Raaseporin kaupungissa kaksikielisyys nähdään voimavarana ja jokaisessa varhaiskasvatuksen yksikössä, sekä ryhmässä on elementtejä toisesta kotimaisesta kielestä

* Oman ryhmän ja ympäristön kulttuurinen, kielellinen ja katsomuksellinen moninaisuus huomioidaan toiminnassa

* Henkilöstö tiedostaa olevansa kielellisenä mallina ja kiinnittää huomiota kielenkäyttöön

5. Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

- *Terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja arvostetaan
- * Liikutaan sisällä ja ulkona ja vältetään pitkäkestoista istumista
- *Annetaan mahdollisuus lepoon
- *Tarjotaan monipuolista, terveellistä ja riittävää ravintoa
- *Mahdollisuus toimia kiireettömässä ympäristössä
- *Luodaan selkeä ja suunnitelmallinen, mutta joustava päivän rakenne
- *Pidetään huolta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta
- *Kiusaaminen tunnistetaan, sitä ennaltaehkäistään suunnitelmallisesti ja siihen puututaan (katso Raaseporin varhaiskasvatuksen suunnitelma kiusaamisen ehkäisemiseksi)
- * Lain §10 mukaisesti lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Henkilökunnan tulee tunnistaa, toimia systemaattisesti ja ennaltaehkäisevästi ja puuttua välittömästi ristiriitatilanteisiin.
- *Opetellaan ratkaisemaan ristiriitoja
- *Ehkäistään ja seurataan suunnitelmallisesti tapaturmia
- *Edistetään turvallisuuskasvatusta
- *Huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntapa
- *Arjen valinnoilla ja toimilla ilmennetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön
- *Edistetään välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä

Tavoitteet ja arvioitavat asiat

- * Jokaisessa yksikössä laaditaan liikunnalle oma vuosikello
- * Jokaisessa yksikössä työskennellään ympäri vuoden ”Dagisfred” – ”Päiväkotirauha” – ohjelman periaatteiden mukaisesti
- * Henkilökunta ymmärtää keskeisen roolinsa lasten sosiaalisten ja emotionaalisten valmiuksien harjoittamisessa sekä toimii sen mukaisesti kaikissa vuorovaikutustilanteissa

3.2. Laadukas toimintakulttuuri Raaseporin varhaiskasvatuksessa

Hyvin toimiva ja avoin vuorovaikutus kaikilla tasoilla on ratkaisevaa toimintakulttuurin kehittämisessä. Se edistää lasten, huoltajien ja pedagogien henkilökunnan hyvinvointia. Johtajille, pedagogille henkilökunnalle ja huoltajille tulee varata tarpeeksi aikaa ja mahdollisuuksia erilaisille

keskustelutilaisuuksille, missä joissa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria jatkuvasti kehitetään ja arvioidaan.

Johtaja edistää osallistavaa toimintakulttuuria luomalla rakenteita ammatilliseen keskusteluun. Lisäksi johtaja rohkaisee työyhteisöä säännöllisesti kehittämään ja innovoimaan yhteistä toimintakulttuuria. Johtaja tukee yhteisön kehittymistä oppivaksi yhteisöksi, jossa osaamista kehitetään ja jaetaan. Päämääränä on, että yhteinen toiminta-ajatus ja toiminnan tavoitteet näkyvät käytännössä. Johtaja vastaa siitä, että yhteisiä työkäytäntöjä tehdään näkyväksi ja että niitä havainnoidaan ja arvioidaan säännöllisesti. Lapset ja huoltajat ovat mukana toimintakulttuurin kehittämisessä ja arvioinnissa.

Toimintakulttuurin kehittämiseksi päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa tulee järjestää säännöllisesti riittävästi mahdollisuuksia henkilöstökokouksiin, tiimipalavereihin, pedagogisiin tapaamisiin, koulutukseen ja vanhempainiltoihin. Toiminnan kehittämiseksi johtaja suunnittelee ja johtaa yksikön opettajista koostuvaa pedatiimiä 1-2 kertaa kuukaudessa. Ryhmäkohtainen suunnitelma toimii yhtenä työkaluna toimintakulttuurin jatkuvassa arvioinnissa ja kehittämisessä. Suunnitelmaa arvioidaan säännöllisesti, mutta vähintään kahdesti toimintavuoden aikana, sekä aina, kun ryhmään tulee uutta henkilökuntaa. Päiväkodinjohtaja ja päivähoiton suunnittelija vastaavat näiden tilaisuuksien toteutumisesta, kun taas koko henkilöstö vastaa yksiköiden toimintakulttuurin kehittämisestä. Kaiken kehittämistyön lähtökohtana on lapsen paras.

Päiväkodinjohtaja ja päivähoiton suunnittelija vastaavat edellytyksistä luoda luottamuksellinen ja avoin vuorovaikutus, missä kaikki kokevat osallisuutta ja arvostusta. Hyvän pedagogisen ilmapiirin tunnistaa pedagogeista kasvattajista, jotka ymmärtävät, kuulevat, havainnoivat ja vastaavat lapsen tunteisiin ja kokemuksiin. Henkilökunnan lämpö ja kyky vastata lapsen aloitteisiin ovat ratkaisevia tekijöitä lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi varhaiskasvatuksessa.

3.3. Monipuoliset oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö. Oppimisympäristöllä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristökäsite sisältää varhaiskasvatuksessa mm. fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden. Oppimisympäristöjä kehitetään siten, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa ja että ne tukevat lasten terveen itsetunnon sekä sosiaalisten että oppimisen taitojen kehittymistä. Ergonomia, ekologisuus, viihtyisyys ja esteettömyys otetaan huomioon oppimisympäristöjä rakennettaessa ja kehitettäessä.

Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä lasten kanssa. Niiden tulee tukea lasten luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua, sekä ohjata leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen samoin kuin taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tutkia maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan.

Oppimisympäristöt tarjoavat lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen ja vauhdikkaaseen liikkumiseen, leikkeihin ja peleihin sekä rauhalliseen oleiluun ja lepoon. Lasten ideat, leikit ja heidän tekemänsä työt näkyvät oppimisympäristöissä. Lasten omien laitteiden, lelujen ja välineiden käytöstä sovitaan yhdessä huoltajien kanssa. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ja vierailut esim. kirjastoon, museoon, kulttuuriperintökohteisiin, teatteriin ja huoltajien työpaikoille rikastuttavat lasten oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöjen suunnittelu tarjoaa myös luontevan yhteistyömahdollisuuden henkilöstön ja huoltajien välille.

3.4 Lähiympäristöt Raaseporissa

Varhaiskasvatustoiminnan lähtökohtana on ensisijaisesti lasten lähiympäristö. Raaseporissa on rikas, kaunis ja vaihteleva luonto merineen, järvineen ja metsineen. Kaupungin eri taajamissa on mahdollisuuksia tutustua erilaisiin kulttuurikohteisiin kuten esim. Raaseporin linnaan, Fiskarin ja Pinjaisten ruukkeihin. Raasepori on alueellisesti laaja erilaisine paikallisine lähiympäristöineen. Tästä johtuen varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt vaihtelevat. Ympäröivän lähiluonnon tulee olla luonnollinen osa lasten arkea ja oppimisympäristöä. Sitä, millä tavoin ulkona ja sisällä olevia oppimisympäristöjä hyödynnetään mielekkäällä tavalla tukemaan lapsen oppimista ja osallisuutta, suunnitellaan ja arvioidaan ryhmäkohtaisissa suunnitelmissa.

3.5 Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Raaseporin varhaiskasvatuksessa vaalitaan ajatusta terveellisestä ja kestävästä elämäntavasta. On tärkeää vahvistaa lasten luontosuhdetta, opettaa heitä käyttäytymään vastuullisesti luonnossa ja ohjata heitä omaksuma an asteittain kestävä elämäntapa. Tätä toteutetaan arjessa esimerkiksi kierrättämällä, lajittelemalla jätteet, korjaamalla rikkimenneitä esineitä, valmistamalla ruokaa ym. Jokaisessa ryhmässä laaditaan yhdessä lasten kanssa ryhmän kestävä n kehityksen suunnitelma.

keskustelemalla kierrätyksestä, ruoan valmistusprosessista ja jätteiden lajittelusta. Myös retket lähiympäristöön ovat luonnollinen osa varhaiskasvatustoimintaa.

3.6. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö Raaseporissa

Lapsen ja perheen parhaaksi tehtävällä yhteistyöllä huoltajien kanssa on tärkeä merkitys Raaseporissa.

Yhteistyö alkaa heti, kun perheelle on myönnetty päivähoitopaikka paikka varhaiskasvatuksessa. Perheelle tarjotaan mahdollisuus aloituskeskusteluun, jossa heidän toiveensa ja tarpeensa ovat vuorovaikutuksen keskiössä. Aloituskeskustelun tavoitteena on luoda pohja jatkuvalla yhteistyölle, joka rakentuu luottamukselle ja molemminpuoliselle arvostukselle. Aloituskeskustelu käydään joko perheen kotona tai varhaiskasvatussyksikössä.

Ennen päivähoiton aloitusta jokaisella lapsella on mahdollisuus tutustumisjaksoon. Tällä taataan yksittäiselle lapselle niin turvallinen ja hyvä päivähoiton aloitus kuin mahdollista. Tutustumisjakson aikana huoltajat ovat mukana päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Tavoitteena on, että lapsi tutustuu päivähoitopaikkaansa omassa tahdissa. Kun lapsi on aloittanut päivähoiton, ovat päivittäiset keskustelut huoltajien kanssa tärkeä osa yhteistyötä.

Yhteistyö huoltajien kanssa korostuu laadittaessa lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Silloin keskustellaan lapsen vahvuuksista, kiinnostuksen kohteista ja mahdollisista tuen tarpeista.

Raaseporin varhaiskasvatustoiminta noudattaa kasvatusyhteistyömallia. Sen mukaan pedagogit tietoisesti osallistavat huoltajat tukemaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Pedagogit ovat aktiivisia ja aloitteellisia huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kasvatusyhteistyö edellyttää kuuntelua, dialogia, arvostusta ja molemminpuolista luottamusta.

Aloituskeskustelu

- käydään aina ennen kuin lapsi aloittaa päivähoitossa
- lomake täytetään huoltajien kanssa käydyllä keskustelun pohjalta
- maahanmuuttajaperheille oma, laajennettu lomake / tulkki tarvittaessa
- kotikäynnit mahdollisia

Tutustumisjakso

- jakso kestää vähintään viikon
- tutustutaan pedagogeihin ja ympäristöön
- tutustutaan muihin lapsiin
- jakson lopulla tutustutaan ruokailuun ja lepoon

Lapsen henkilökohtainen suunnitelma

- lapsen vahvuudet, tarpeet ja kiinnostuksen kohteet
- täytetään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun lapsi on aloittanut päivähoiton
- arvioidaan vähintään kerran vuodessa tai tarvittaessa useammin

Kasvatusyhteistyö

- aloituskeskustelu
- päivittäinen vuorovaikutus
- jatkuva keskustelu lapsen henkilökohtaisesta suunnitelmasta
- mahdollisen huolen puheeksi ottaminen
- vanhempainkokoukset
- Peda.net – sähköinen ympäristö yhteistyölle
- siirtopalaverit
- yhteiset juhlat

Raaseporin koko varhaiskasvatuksen vakinainen henkilökunta koulutetaan kasvatusyhteistyön osajiksi.

Yhteistyölle on merkityksellistä päivittäinen kontakti huoltajien kanssa. On tärkeää, että henkilöstö kuulee ja on avoin ja rehellinen vuorovaikutuksessa heidän kanssa, sekä pyrkii mahdollisuuksien mukaan huomioimaan huoltajien erilaiset aloitteet toiminnan kehittämiseksi.

Huoltajia kannustetaan osallistumaan myös eri nivelvaiheissa tapahtuviin siirtopalaveriin, esim. lapsen siirtyessä perhepäivähoidosta päiväkotiin, lapsen ryhmän vaihtuessa, sekä esikouluun ja kouluun siirryttäessä.

Huoltajille järjestetään vähintään kerran vuodessa, yleensä syksyllä vanhempainkokous, jossa esitellään varhaiskasvatuksen tavoitteet ja ryhmäkohtainen suunnitelma. Huoltajille annetaan mahdollisuus yhdessä ~~pedagogien~~ henkilökunnan kanssa arvioida ja osallistua varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseen. Vanhempainkeskustelut järjestetään lapsen henkilökohtaista suunnitelmaa laadittaessa, sitä seurattaessa ja arvioitaessa. Pedanettiä käytetään informaatiokanavana päiväkodin ja huoltajien välillä, sekä yhtenä pedagogisen dokumentoinnin välineenä.